

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Izobraževanje

PRESOJA VPLIVOV NA KULTURNO DEDIŠČINO

Ljubljana, 7.11.2019

Omilitveni ukrepi in
optimizacija plana

Marjeta Jug

Kaj so omilitveni ukrepi?

- Uredba o okoljskem poročilu:
Če so ugotovljeni bistveni ali uničujoči vplivi plana ali s planom načrtovanega posega v okolje, se preveri, ali se jih lahko z ustreznimi omilitvenimi ukrepi **prepreči**, **omili** ali **odpravi** v taki meri, da postanejo vplivi izvedbe plana za okolje sprejemljivi.
- Izboljšave plana – preprečitev, odprava vpliva
- Stvarni omilitveni ukrepi – omilitev vpliva

Vrste omilitvenih ukrepov

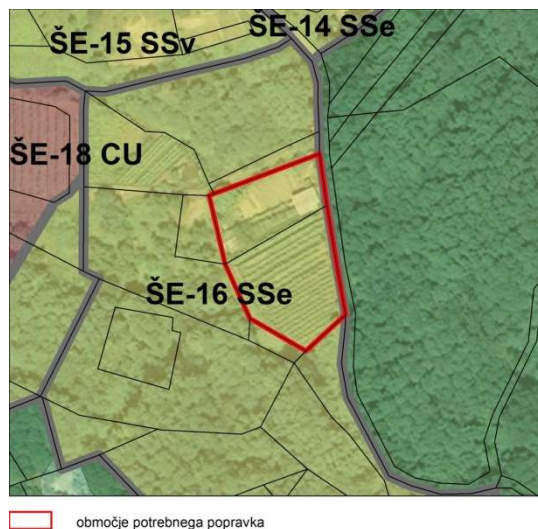
- prostorsko lokacijske izboljšave
 - npr. sprememba prostorskega položaja posega, umik iz zavarovanega območja, povečanje oddaljenosti od enote dediščine
- tehnološke prilagoditve, izboljšave
 - npr. sprememba tehnologije gradnje, poglobitev infrastrukturnega objekta, zmanjšanje zmogljivosti
- prostorsko ureditvene (oblikovalsko, vsebinsko) izboljšave
 - npr. sprememba arhitekturne zasnove, oblikovanje reliefa, zasaditev
- konceptualne spremembe
 - npr. sprememba prometne ureditve
- kombinacija teh ukrepov

Načela za določitev omilitvenih ukrepov

- **preprečevanje/izogibanje vplivom** - prednostno načelo; ko ni izvedljivo ali dovolj učinkovito, se uporabijo tudi druga načela

Npr.:

- **umik** prostorske ureditve, posega, rešitve ali programskega izhodišča iz plana
- **lokacijske izboljšave**: sprememba mesta posega, preusmeritev posegov v že degradirana ali premalo izkoriščena območja
- **izločitev** z vidika kulturne dediščine **nesprejemljivih alternativ**
- **iskanje konceptualno drugačnih rešitev**: sprememba razvojnega koncepta, koncepta širitve ureditvenega območja naselja, drugačne prometne rešitve

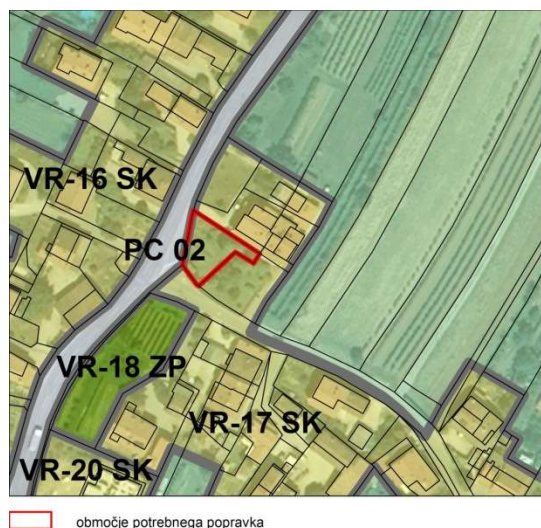
Primer: umik predlagane širitve stavbnih zemljišč z območja arheološkega najdišča.

- **zmanjševanje/omilitev vplivov** - na viru vpliva (s spremembami in dopolnitvami posega) in/ali prejemniku vpliva (enoti kulturne dediščine)

Npr:

- **lokacijske izboljšave:** premik posega, povečanje oddaljenosti od enote KD
- **zmanjševanje posega:** zmanjšanje obsega, velikosti/višine objektov, zmogljivosti infrastrukturnih objektov
- **konceptualne prostorsko ureditvene (vsebinske) izboljšave:** sprememba programa razvojnega projekta, urbanistične rešitve, prometne ureditve, namenske rabe prostora
- **podrobnejše prostorsko ureditvene (oblikovalske, vsebinske) izboljšave:** določitev PIP, ki se nanašajo na npr.: ohranjanje prostorskega konteksta dediščine, ohranjanje arhitekturne zasnove, tlorisne in višinske gabarite, uporabo arhitekturnih elementov, materialov, barv, fasad, streh,

- **krajinskoarhitekturne ureditve:** oblikovanje reliefa, ločilni zeleni pasovi, intenzivne ozelenitve vidno izpostavljenih delov posega, drevoredi
- **tehnične/tehnološke prilagoditve, izboljšave:** sprememba konstrukcije, kabliranje, poglobitev, prekritje infrastrukturnih objektov
- **ukrepi v času gradnje:** manj invazivna tehnologija izvedbe (podvrtavanje namesto gradnje z izkopom, uporaba lažje mehanizacije), zaščitni ukrepi v času gradnje (stabilizacija terena, fizična zaščita stavb, dreves)
- **ukrepi v času obratovanja:** sprememba načina vzdrževanja varovanih prvin, izboljšanje dostopnosti

Primer: predlagana sprememba namenske rabe prostora v zelene površine zaradi ohranjanja prostorskega konteksta kulturnega spomenika.

- **sanacija** - odprava škode, nastale zaradi vpliva posega/plana – s povrnitvijo v prvotno stanje ali z vzpostavitvijo določenega želenega/sprejemljivega stanja

Npr:

- **sanacija varovanih prvin, poškodovanih ob gradnji:** reliefne oblikovanosti, rastišča, vegetacijskih in grajenih prvin
- **čiščenje zaradi gradnje** onesnaženih prvin dediščine

- **prestavitev/odstranitev** - odstranitev dediščine, kadar je to strokovno ustrezno in mogoče, ter prestavitev na drugo primerno lokacijo v prostoru ali njeno deponiranje

Npr:

- **prestavitev objektov dediščine** na drugo lokacijo v prostoru: znamenj, kapelic
- **nadzorovana odstranitev dediščine ali arheološke ostaline** pred izvedbo posegov v prostor (gradnjo), vključno z izdelavo posnetkov odstranjenega objekta in poizkopavalno obdelavo arhiva arheološkega najdišča, deponiranje

- **predstavitev** - predlogi, ki se nanašajo na širjenje informacij, znanj in razumevanj, pridobljenih s presojo in podrobnejšimi študijami in terenskimi raziskavami, ali predstavitev predmetov, ohranjenih po odstranitvi dediščine ali arheoloških ostalin

Npr:

- **širjenje informacij, znanj in razumevanj**, pridobljenih s presojo in podrobnejšimi študijami in terenskimi raziskavami: publiciranje, izobraževanja
- **predstavitev predmetov, ohranjenih po odstranitvi dediščine ali arheoloških ostalin**: razstave, objava na spletu, predstavitev »in situ« (prilagoditev lokacijskih oziroma projektnih rešitev)

- **nadomestitev/izravnav**a - niso omilitveni ukrepi v pravem pomenu, temveč ukrepi, s katerimi se izravna škoda, nastala zaradi bistvenega vpliva ali uničenja dediščine – z **nadomestno prostorsko ureditvijo** ali z **izplačilom denarnega nadomestila**

Npr:

- **financiranje** oziroma izvedba ukrepov, s katerimi se izravna škoda glede javne koristi varstva kulturne dediščine, ki je bila v postopku prevlade javne koristi prevladana
- **nadomestna prostorska ureditev**

- **zagotavljanje razmer za celostno ohranjanje kulturne dediščine** - sklop raznolikih ukrepov, ki prinašajo pozitivne vplive na kulturno dediščino, s katerimi se zagotavljajo/izboljšujejo nadaljnji obstoj in obogatitev kulturne dediščine, njeno vzdrževanje, prenova, oživljanje in aktivna ter vzdržna/trajnostna (upo)raba

Npr.:

- **dopolnitve ciljev plana, sprememba programskega izhodišča, koncepta prostorskega razvoja**
- **vključevanje ukrepov celostnega ohranjanja (prenove, oživitve) kulturne dediščine** v akcijske načrte, razvojne projekte: izkoriščanje kulturnih, razvojnih, socialnih, ekonomskih, vzgojnih, simbolnih in identifikacijskih potencialov dediščine
- **določitev območij prenove**, uvajanje rešitev, ki omogočajo redno uporabo in izboljšanje funkcionalnosti enot kulturne dediščine
- **promocija** celostnega ohranjanja kulturne dediščine in njene uporabe
- zagotavljanje **finančnih mehanizmov** za celostno ohranjanje kulturne dediščine, (pre)usmerjanje finančnih sredstev v vzdrževanje, oživitev in prenovu kulturne dediščine
- **povečanje/zmanjšanje (optimizacija) števila obiskovalcev** enot kulturne dediščine
- **zagotavljanje človeških virov, programi izobraževanj**
- povezave s **kulturno umetniškimi prireditvami**, vključno z ohranjanjem nesnovne kulturne dediščine

- **preveritve, raziskave ali nadzor v podrobnejših fazah načrtovanja** - Za omilitveni ukrep je v posameznih primerih mogoče smiselno šteti tudi **obvezo (pogoj) preveritve, raziskave ali nadzora** v podrobnejših fazah načrtovanja, postopku presoje vplivov na okolje in/ali izvedbe posega/plana – ko ni dovolj podatkov za zanesljivo presojo vplivov plana ali ko bi takšna preveritev/raziskava presegala hierarhično raven obravnavanega plana

Npr.:

- **podrobnejša (variantna, natečajna) urbanistična, arhitekturna in/ali krajinskoarhitekturna preveritev** (urbanistične poteze, portala predora, mosta, nove stavbe, prizidave, dvigala, dostopa, rekonstrukcije zgodovinskega parka ipd.) v fazi priprave hierarhično nižjih prostorskih aktov ali projektne dokumentacije
- **predhodne arheološke raziskave**: v nadaljnjih fazah načrtovanja/presoje, pred izvedbo posegov v prostor (gradnjo) ali ob gradnji
- **raziskave posameznih objektov**: sondiranja ometov in beležev, statične preveritve
- **študije** upravičenosti

- **obveza priprave različnih aktov**, s katerimi se podrobneje določa in usmerja celostno ohranjanje kulturne dediščine, vključno z instrumenti, ki jih določajo/omogočajo predpisi s področja varstva kulturne dediščine in urejanja prostora

Npr.:

- izdelava **konservatorskega načrta** za prenovo (78. člen ZVKD-1) ali konservatorskega načrta (29. člen ZVKD-1)
- sprejetje **načrta upravljanja spomenika ali spomeniškega območja** (60. člen ZVKD-1)
- sprejetje **odloka o urejanju podobe naselij in krajine** (120. člen ZUreP-2)
- izdelava **kataloga urbane opreme**
- izdelava **načrta arhitekture in/ali načrta krajinske arhitekture**
- izdelava **navodil ali priporočil za načrtovanje, upravljanje ali vzdrževanje** posamezne podvrste dediščine, vrste posegov ali območja
- izdelava **urbanistične in/ali krajinske zasnove**

Prikaz/strukturiranje omilitvenih ukrepov v OP

- V OP se zabeležijo vse predlagane spremembe in omilitveni ukrepi.
 - omilitveni ukrepi, ki so že sestavni del presojanega plana
 - dodatni omilitveni ukrepi iz OP
- Obveze, ki izhajajo iz predpisov, predvsem glede upoštevanja pravnih režimov varstva niso omilitveni ukrepi.
- V plan se vnesejo tisti omilitveni ukrepi, katerih izvedba je v pristojnosti plana.

Čas izvedbe omilitvenih ukrepov

- ob pripravi plana
 - npr. umik posega, zmanjšanje posega
- pred spremembo, ki jo prinaša plan
 - npr. nadzorovana odstranitev dediščine ali arheološke ostaline
- v času gradnje
 - npr. fizična zaščita stavb, dreves
- po izgradnji ali med obratovanjem
 - npr. izboljšanje dostopnosti, predstavitve/izobraževanja

Odgovornost za izvajanje omilitvenih ukrepov

- pripravljavec/izdelovalec plana:
 - ukrepi, ki se nanašajo na izboljšave plana
- pripravljavec/izdelovalec nadaljnjih, hierarhično nižjih prostorskih aktov in projektne dokumentacije:
 - upoštevanje pogojev iz hierarhično višjih PA, priprava predpisanih preveritev/raziskav;
- investitor in izvajalci posegov/ureditev, predvidenih s planom:
 - ukrepi, ki se nanašajo na izvedbo, v času pred, med gradnjo in po njej;
- pripravljavci programov, strateških prostorskih aktov, izvajalci posameznih ukrepov:
 - ukrepi, ki se nanašajo na izvedbo strategije, programa, akcijskega načrta;
- službe varstva kulturne dediščine:
 - izvajanje preveritev, nadzora, predstavitev.